

Close Reading in de gouden weken: een transfer naar andere lessen

Close Reading: een verdiepende manier van begrijpend lezen waarbij de inhoud van een complexe tekst centraal staat en kinderen op een actieve manier aan de slag gaan met de tekst. Herlezen, aantekeningen maken, samenvatten, monitoren, samenwerken, redeneren, discussiëren en reflecteren zijn belangrijke vaardigheden die hierbij centraal staan.

Meer weten over Close Reading?

Neem contact op met:
Marieke van Logchem
M: 06-433 51 318
E: marieke.van.logchem@expertis.nl

Dortie Mijs
M: 06-54 373 895
E: dortie.mijs@expertis.nl

Tony van Dalen
M: 06-29 00 24 11
E: tony.van.dalen@expertis.nl

Of lees meer op:
www.expertis.nl/closereading

Dat begrijpend lezen een belangrijke vaardigheid is, weten we ondertussen wel. Het is namelijk de grootste voorspeller voor succes in het vervolgonderwijs. Murnane, Sawhill & Snow (2012) noemt het zelfs de belangrijkste 21ste eeuwse vaardigheid. Volgens Kees Vernooij (2015) is het belangrijkste doel van het leesonderwijs om kinderen teksten te laten begrijpen, hen van teksten te laten leren en hen plezier eraan te laten beleven. Genoeg reden om het begrijpend lezen goed neer te zetten.

Waarom staat begrijpend lezen dan 1 á 2 keer per week als apart vak op het rooster? Begrijpend lezen doe je de hele dag door en kan een goede aanleiding zijn voor andere lessen. In deze blog daar een voorbeeld van.

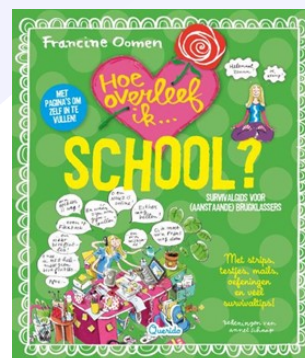
De gouden weken

Volgens Marzano (2007) draagt een positief klassenklimaat bij aan het verhogen van de opbrengsten. Door als leerkracht hier tijdig in bij te sturen heb je er het hele jaar plezier van. De eerste periode wordt dan ook wel de gouden weken genoemd.

Ook in deze periode kun je Close Reading goed inzetten als aanleiding om het gesprek te voeren over hoe de klas met elkaar wil omgaan. Wanneer er een specifieke aanleiding voor of een specifiek voorbeeld is, kunnen leerlingen zich daar ook beter mee identificeren en ook beter aangeven hoe zij dat anders zouden willen in de eigen klas. Zo kun je leren begrijpend lezen te koppelen aan leren omgaan met elkaar. Hieronder een voorbeeld van hoe begrijpend lezen een aanleiding kan zijn voor een sociale vaardigheid les (SOVA) in groep 7/8.

De juiste tekst

De eerste stap is een goede tekst te zoeken. Bij het zoeken naar de tekst heb je als leerkracht eigenlijk twee doelen in je achterhoofd. De tekst moet moeilijk genoeg zijn zodat de leerlingen echt moeten speuren in de tekst en per sessie steeds dieper tekstbegrip opdoen. Daarnaast moet de tekst aanleiding geven voor een gesprek over hoe met elkaar om te gaan. De boodschap in de tekst moet dus ook passen bij de leeftijd en de leerlingen moeten zich met de tekst kunnen identificeren. De tekst uit het boek 'Hoe overleef ik school' van Francine Oomen (2013) is een mooie tekst hiervoor. Op pagina 79-81 staat het verhaal uit Ezzies plakboek. Dit is een plak-dagboek waarin Ezzie vertelt over haar ervaringen op de basisschool en de middelbare school. Het gaat over de tijd dat Ezzie gepest wordt. In het verhaal lees je hoe zij daar mee omgaat, zij creëert namelijk een fantasie-eiland in haar hoofd die, naar mate ze ouder wordt, verandert.

Expertis
ONDERWIJSADVISEURS

Expertis Onderwijsadviseurs
Postbus 762
7550 AT Hengelo
Prins Bernhardplantsoen 204
7551 HT Hengelo
074-8 516 516
Utrechtseweg 31b
3811 NA Amersfoort
033-4 612 680

info@expertis.nl
www.expertis.nl

Blog

Close Reading in de gouden weken: een transfer naar andere lessen

In het verhaal vertelt zij hoe dat eiland eruit ziet en waar ze van wegloupt. Fantasie en werkelijkheid lopen door elkaar, want je leest ook hoe zij gepest wordt, hoe ze zich voelt en hoe ze daar met niemand over praatte. Gelukkig loopt het verhaal goed af omdat ze een vriendin ontmoet, Rosa, de hoofdpersoon in de boeken van Francine Oomen. Het verhaal geeft in ieder geval genoeg aanleiding om te praten over hoe je moet omgaan met pesten in de klas, wat je kunt doen als je gepest wordt en dat het anders zijn eigenlijk alleen maar cool is.

Tijdens het schrijven van de les is het belangrijk dat je vooral focust op de begrijpend lees-moeilijkheden, maar in je achterhoofd houdt dat je wilt toewerken naar een aanleiding voor een klassengesprek. Het is tevens belangrijk dat leerlingen de emotie die in het verhaal naar voren komt ook oppikken en voelen.

Voorbeeldles

Als eerste kies je een einddoel waar je naartoe wilt werken. Het einddoel in dit specifieke verhaal kan zijn: **begrijpen waarom de hoofdpersoon fantasie-eiland heeft gecreëerd en begrijpen wat de schrijver met dit verhaal wil vertellen en duidelijk wil maken.**

In deze les gaan de leerlingen vooral begrijpen wie de hoofdpersoon is. Een belangrijke stap richting het einddoel, omdat ze zich uiteindelijk in de hoofdpersoon moeten kunnen verplaatsen.

In de eerste sessie wordt dit heel globaal verkend. Het doel is dan ook:

Ik kan vertellen wie de hoofdpersoon is en eigenschappen en kenmerken van de hoofdpersoon benoemen.

Er wordt een woordweb gemaakt met de naam van de hoofdpersoon in het midden. De leerlingen krijgen vragen als: Waar woont de hoofdpersoon, wat zijn uiterlijke kenmerken van de hoofdpersoon en welke eigenschappen van de hoofdpersoon vallen nu al op? De leerkracht doet er een paar voor en samen met de leerlingen en de leerlingen kunnen dit in tweetallen verder afmaken waarbij zij de antwoorden uit de tekst halen. Je bespreekt dit na met alle leerlingen en er wordt een gezamenlijk woordweb gecreëerd.

Zoals al eerder beschreven lopen fantasie en werkelijkheid behoorlijk door elkaar in dit verhaal. Dit is moeilijk en dus een mooie aanleiding voor een les in sessie 2.

Het doel van de tweede sessie is:

Ik kan bepalen wat voor tekst het is en wat uit de tekst fantasie en realiteit is

De tekst is een tekst uit een dagboek. Er is een aantal punten waaraan je dat kunt herkennen. Het is belangrijk dat leerlingen met verschillende soorten teksten om leren gaan, dus is dit een mooie aanleiding om een dagboektekst te bespreken. Hoe herken je zo'n tekst, hoe moet je zo'n tekst lezen? Bespreek dit met de leerlingen. Belangrijke details in dit verhaal zijn vooral het door elkaar lopen van fantasie en werkelijkheid.

Close Reading in de gouden weken: een transfer naar andere lessen

Kunnen de leerlingen in de tekst dit onderscheid maken? Een belangrijke voorwaarde om tot het einddoel (verplaatsen in de hoofdpersoon en doel van de schrijver) te komen.

Om het overzichtelijk te maken voor de leerlingen kun je ze voorzien van een schema met 2 blokken: fantasie en werkelijkheid. Als eerste model je als leerkracht het eerste gedeelte van de tekst. Hierin vertelt Ezzie direct over haar fantasie-eiland. Tussendoor vertelt ze soms ook waar de dingen op fantasie-eiland voor staan. Bijvoorbeeld dat de dolfijnen daar haar vrienden zijn en de pestende kinderen krijsende papagaaien hoog in de bomen boven haar. Als leerkracht kun je modellen hoe je de tekst gebruikt om onderscheid te maken tussen fantasie en werkelijkheid. Laat jouw denkpatroon zien en leer de leerlingen hoe zij om moeten gaan met deze tekst, door met twee kleuren te arceren (fantasie en werkelijkheid), en om te gaan met een dergelijk schema. Laat bijvoorbeeld zien dat zij in het verhaal vertelt helemaal geen vrienden te hebben, behalve haar kat Bikkeltje. Laat zien dat verderop in het verhaal de pesters worden genoemd. Dit is de werkelijkheid die tegenover de fantasie staat. Laat ook zien dat je hierbij de letterlijke taal van de schrijver gebruikt. Doe ook een stukje samen en laat dan leerlingen in tweetallen de tekst verder afmaken. Laat ze samen onderstrepen om het vervolgens in het schema te zetten.

<i>Fantasie</i>	<i>Werkelijkheid</i>
<i>Fantasie-eiland:</i>	
<i>Huis van palmtakken en bamboe, op palen, versierd met sterren en schelpen.</i>	<i>Huis in een stad</i>
<i>Dolfijnen als vrienden</i>	<i>Bikkeltje, haar kat</i>
<i>Krijsende papagaaien</i>	<i>Pestende kinderen, vervelende jongens</i>
<i>....</i>	<i>....</i>

In sessie 3 komen we tot het einddoel. Het doel van deze sessie is dan ook:

Ik begrijp waarom de hoofdpersoon het fantasie-eiland heeft gecreëerd en waarom. Ik weet wat de schrijver met dit verhaal wil vertellen en kan de vertaalslag maken naar mijn eigen situatie.

Het gaat vooral om het eerste deel van het doel. Het stukje 'vertaalslag maken naar mijn eigen situatie' slaat meer op het vervolg van de les, de transfer naar de SOVA les.

Het schema van sessie 2 is een mooie aanleiding om deze sessie mee te starten. Het schema maakt heel erg duidelijk welke fantasie 'oplossingen' Ezzie creëert voor haar pestprobleem. De vraag is alleen, is dit de beste en handigste oplossing? Maar een vraag die daarvoor ligt, waarom doet ze dit eigenlijk? Dit zijn vragen waar je het heel goed over kunt hebben met de leerlingen. Doordat zij nu al 2 sessies op de tekst in zijn gegaan, kunnen zij hier nu goed over meepraten en hun ideeën en mening koppelen aan de tekst om zo tot een antwoord te komen.

Op een gegeven moment zegt Ezzie in de tekst: 'Maar het werd steeds moeilijker om op droomeiland te zijn. Ik was er niet veilig'. Dit is een heel interessant stuk. Waarom was het er niet meer veilig? Wat bedoelt Ezzie hier? Laat leerlingen zoeken naar bewijzen in de tekst,

Close Reading in de gouden weken: een transfer naar andere lessen

maar in sessie 3 mogen zij die bewijzen ook vermengen met hun eigen ideeën en meningen. Laat hierover een klassendiscussie ontstaan. Stimuleer leerlingen om elkaar te overtuigen en te informeren. Gezien het vervolg van de Close Reading les wil je toewerken naar of Ezzie het nu handig aanpakt of niet. Wat zou haar kunnen helpen? Misschien hebben de leerlingen wel advies voor haar en ideeën over hoe het anders kan. Dit is dan een mooie aanleiding voor de SOVA-les! Laat leerlingen een adviesbriefje schrijven naar Ezzie: Door middel van dit briefje kun je tegelijk checken of de leerlingen begrijpen wat Ezzie doet en hoe dat haar helpt en geeft het je aanleiding om de vertaalslag te maken naar de eigen praktijk als start voor de SOVA-les.

Transfer

Tijdens de SOVA-les kun je de tips met elkaar doornemen. Wat vinden wij goede tips die wij zelf ook kunnen gebruiken? Hoe willen wij als klas met elkaar omgaan? Hoe gaan wij pesten tegen in onze klas? Dit kan een aanleiding zijn om met elkaar klassenregels op te stellen. Een belangrijk onderdeel van de gouden weken! Hoe doe je dit nu in de middenbouw? Het boekje 'Gewoon Tom' van Tom de Boevere en Noor Veijgen gaat over Tom die anders is. Hij is heel slim en loopt daardoor op school tegen allerlei dingen aan. Je krijgt een kijkje in zijn hoofd over wat hij voelt, doet en denkt. Het gaat ook over andere kinderen die ook anders zijn, want iedereen heeft wel wat. Dit boek (kies een aantal bladzijdes uit) leent zich heel goed voor Close Reading, omdat je je ook in dit boek echt kunt verplaatsen in de hoofdpersoon en de schrijver een doel heeft met dit verhaal, namelijk: iedereen is anders en dat is oké. Laten we daar gebruik van maken en elkaar accepteren zoals we zijn. Een prachtige aanleiding om na de Close Reading sessie een groepsgesprek over te houden en bijvoorbeeld ook groepsregels op te stellen.

Door de aanpak van Close Reading met de 3 sessies, het dieper graven in de tekst en het hanteren van verschillende teksten zijn de begrijpend leeslessen uitstekend te combineren met andere lessen. De lessen zullen dan betekenisvoller worden en er wordt continu geleerd en ontdekt. Hoe gaaf is dat!

Literatuurlijst:

- Marzano, R.J. (2007). Wat werkt op school. Research in actie. Meta-analyse van 35 jaar onderwijsresearch direct toepasbaar in beleid en praktijk. Middelburg: Bazalt
- Murnane, R., Sawhill, I., Snow, C. (2012) Literacy Challenges for the Twenty-First Century: Introducing the Issue. Literacy Challenges for the Twenty-First Century, 2, 3-17. https://futureofchildren.princeton.edu/sites/futureofchildren/files/media/literacy_challenges_for_the_twenty-first-century_22_02_fulljournal.pdf
- Oomen, F. (2013). Hoe overleef ik school en stress. Amsterdam: Singel uitgeverijen.
- Vernooy, K. (2017). Begrijpend lezen en het omgaan met verschillen. Zorgbreed, 12, 28-38.